

Araştırma Sorununu Tanımlama ve Hipotez Kurma

Yaşar Tonta

H.Ü. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

tonta@hacettepe.edu.tr

<http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/tonta.html>

Araştırma

- ➔ Araştırma tasarımında üzerinde düşünülmesi gereken üç genel soru (Creswell, 2003):
- Araştırmacının yeni olduğunu iddia ettiği bilgi nedir?
 - Hangi araştırma stratejileri izlenecek?
 - Hangi veri toplama ve analiz teknikleri kullanılacak?

Yeni Bilgi İddiası

- ➔ Pozitivizm/Post-pozitivizm
 - Çoğu zaman kuramla başlar; tümdengelim dayalı
- ➔ Yapısalcılık
 - Çoğu zaman kuramla başlamaz; tümevarıma dayalı
- ➔ Katılımcı
 - Belli bir alanda harekete geçilmesini amaçlar
- ➔ Pragmatizm
 - Temel husus “problem”dir; problemin özelliğine göre belli yöntemler seçilir

Araştırma Stratejileri

☞ Nitel

- Örnek olaylar (vaka analizi)
- Etnografyalar
- Anlatıma dayalı araştırmalar

☞ Nicel

- Betimleme araştırmaları
- Deneysel araştırmalar

Araştırma Yöntemleri

☞ Nitel

- Veri toplama aracına dayanan sorular (yapısal görüşme, yapısal olmayan görüşme, günlük tutma, not tutma vd.)
- Nitel olarak toplanan veriler üzerinde de istatistiksel analizler yapılabilir

☞ Nicel

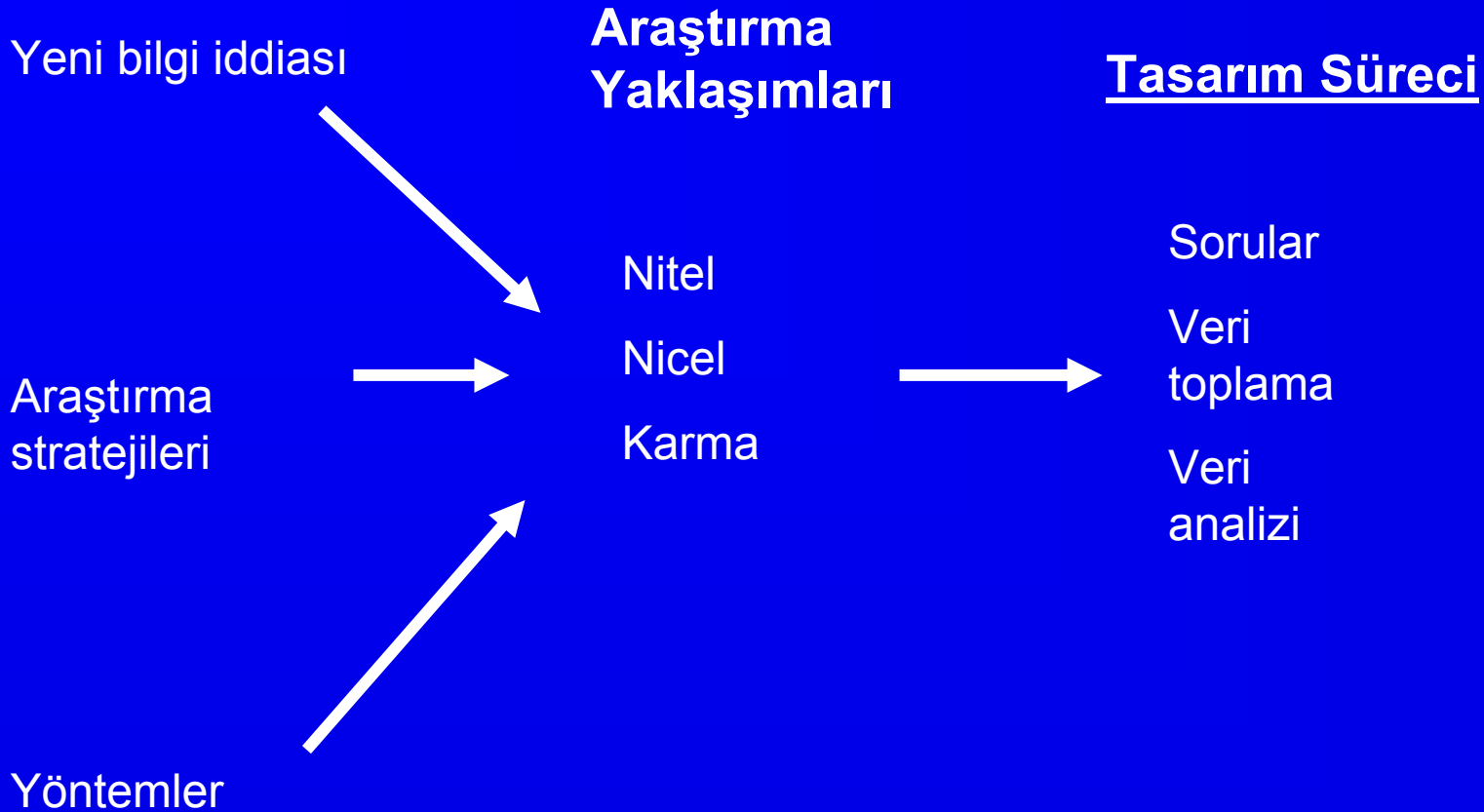
- Yeni ortaya çıkan yöntemler (postayla, yüzyüze, bilgisayarla, telefonla uygulanan anketler, yapısal görüşmeler vs.)
- Nicel veri toplamak için kullanılan veri toplama araçlarında açık uçlu sorular da sorulabilir ve bunlara dayanarak nitel değerlendirmeler yapılabilir

☞ Karma yaklaşımlar

- Hem nicel hem nitel yöntemler kullanılır

Sorgulama Ögeleri

Araştırma Ögeleri Nelerdir?

- ➔ Sınanabilir hipotezler kurmak için ortak terminoloji kullanılması
- ➔ Kuramsal ve uygulamalı araştırmalar için terimler ve terimler arasındaki ilişkiler yararlı
- ➔ Tüm araştırmalarda geleneğe bakılmaksızın sınanabilir ifadeler kurmak ve sonuçları ölçmek için benzer kavramlar kullanılır

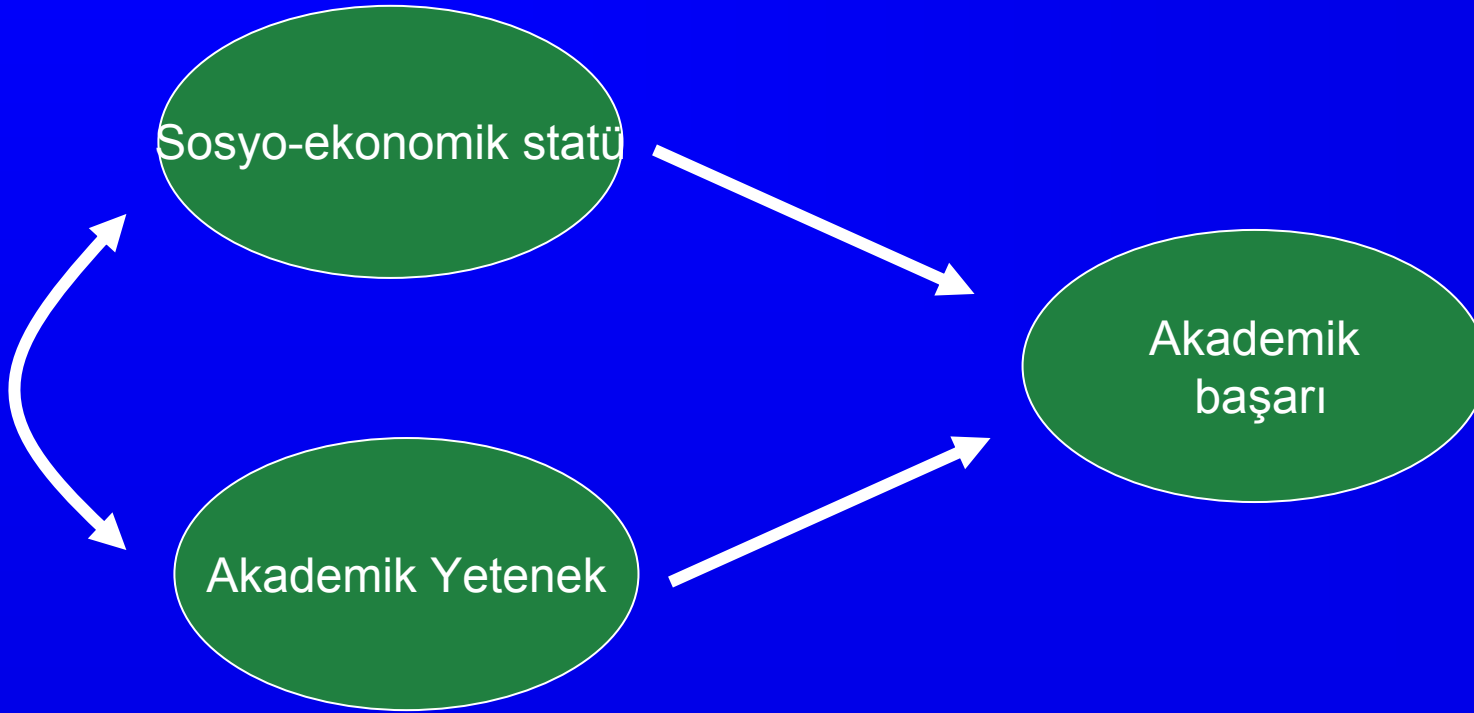

Yapılar ve Değişkenler

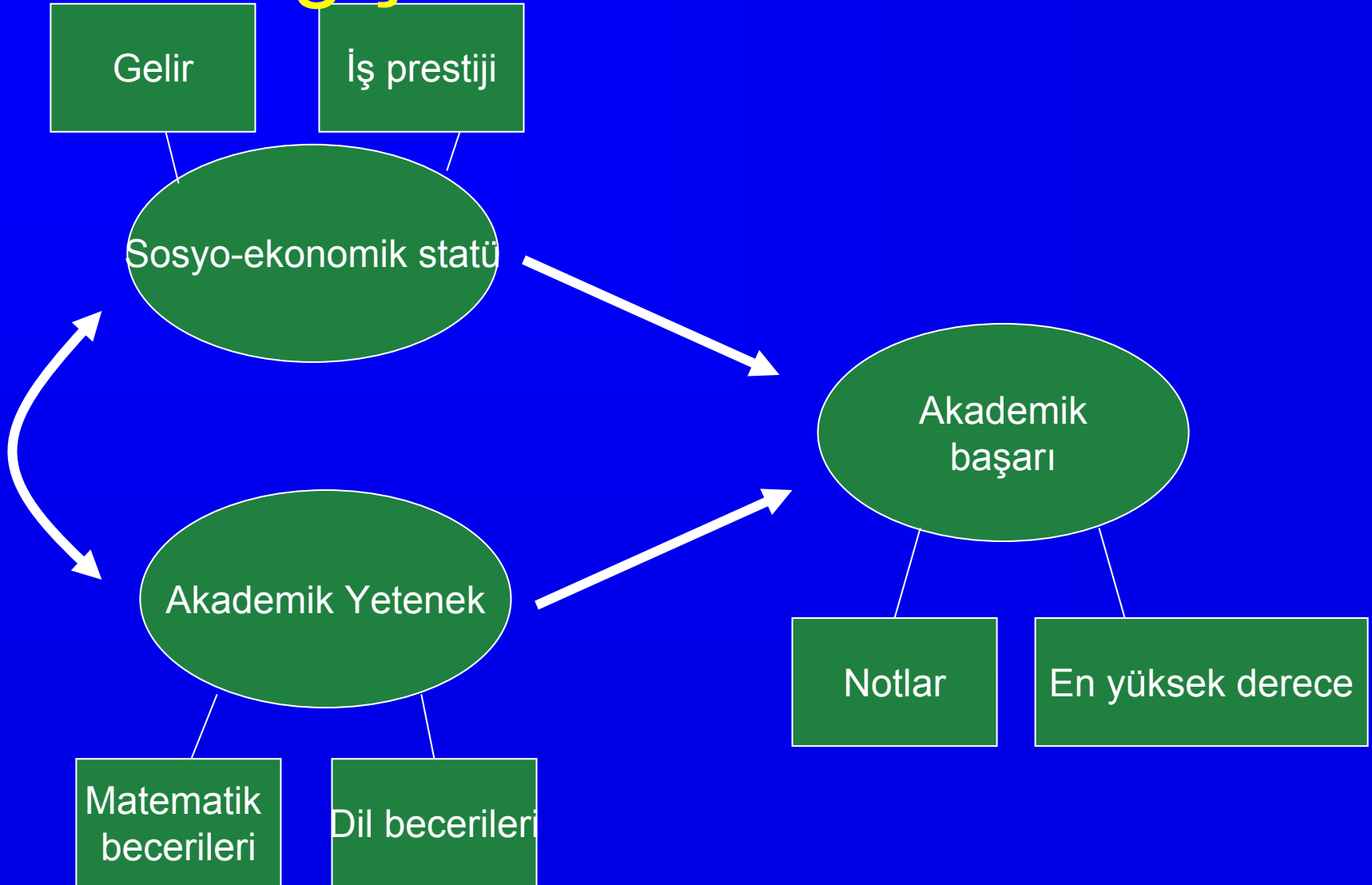
- ➔ Yapılar (Constructs)
 - Kavramlar (çoğu zaman karmaşık)
 - Doğrudan ölçülemiyor
 - “kuramsal değişkenler” de denmektedir
- ➔ Değişkenler
 - Ölçebileceğimiz şeyler
 - Sayısal değer atayabileceğimiz somut ölçüme dayalı ifadeler

Kuramsal Model Örneği

Değişkenli Kuramsal Model

Sorun

- ☞ “Bireyi fiziksel ya da düşünsel yönden rahatsız eden, kararsızlık ve birden çok çözüm yolu olasılığı görünen her durum”
- ☞ Sorun kaynakları: Özel çaba, merak, duyarlılık, daha önce yapılan araştırmalar, tezler, vs.

İki Temel Sorun

- ➡ Neyi araştıracacağız?
- ➡ Nasıl araştıracacağız?

Toplumsal Araştırma Sorusu

- ➔ İlk el, doğrulanabilir ve ampirik verilerin toplanması ve analiziyle yanıtlanmaya çalışılan toplumsal dünya ile ilgili bir soru

Sosyal Bilimlerde Araştırma

- ☞ Tanımlayıcı araştırma
 - “Evsiz kimdir?” “Gereksinimleri nelerdir?” “Kaç kişi evsiz?”
- ☞ Ön araştırma (exploratory research)
 - “Evsiz olmak nasıl bir şey?” “Evsizler kendi durumlarını nasıl görüyorlar?” (öteleme, kucaklama, kurmaca öyküler)
- ☞ Açıklayıcı araştırma
 - Toplumsal olguların sebep ve sonuçlarını belirleme
 - Bir olgunun diğeri üzerindeki etkisini tahmin etme
 - “İnsanlar niçin evsiz kalıyor?” “İşsizlik oranı evsiz sayısını etkiliyor mu?”
- ☞ Değerlendirme araştırması
 - Toplumsal bir programın etkilerini araştırma
 - “Hangi hizmetlerin evsizlere yardımı dokunuyor?”

Soru Belirleme

- ☞ Kişisel deneyim veya sorunlardan hareketle
 - kapkaç sorunu nasıl önlenabilir?
- ☞ Başkalarının deneyimlerinden hareketle
 - aile içi şiddet nasıl önlenebilir?
- ☞ Diğer araştırmacıların sordukları sorulardan hareketle
 - makaleler, kitaplar, vs.
- ☞ Başka kaynaklar/kuruluşlar bazı soruların yanıtlarını bulmak istiyor olabilirler
- ☞ Araştırma sorularının temel kaynağı “toplumsal kuram”dır.
 - Rasyonel seçenek kuramı toplumsal davranışları açıklamak için yararlı bir yaklaşım olabilir mi?

Sorun Seçimi ve Ölçütleri

☞ Genel ölçütler

- Çözülebilirlik, önemlilik, yenilik, etik kurallara uygun olarak araştırılabilirlik (gizlilik, sağlık, fiziksel/psikolojik baskı, vd.)

☞ Özel ölçütler

- Yeterlilik, yöntem ve teknik bilgisi, veri toplama izni, zaman ve olanaklar, ilgi

Soruları “İnceltme”

- ➔ Zaman
- ➔ Mekân
- ➔ Kaynak

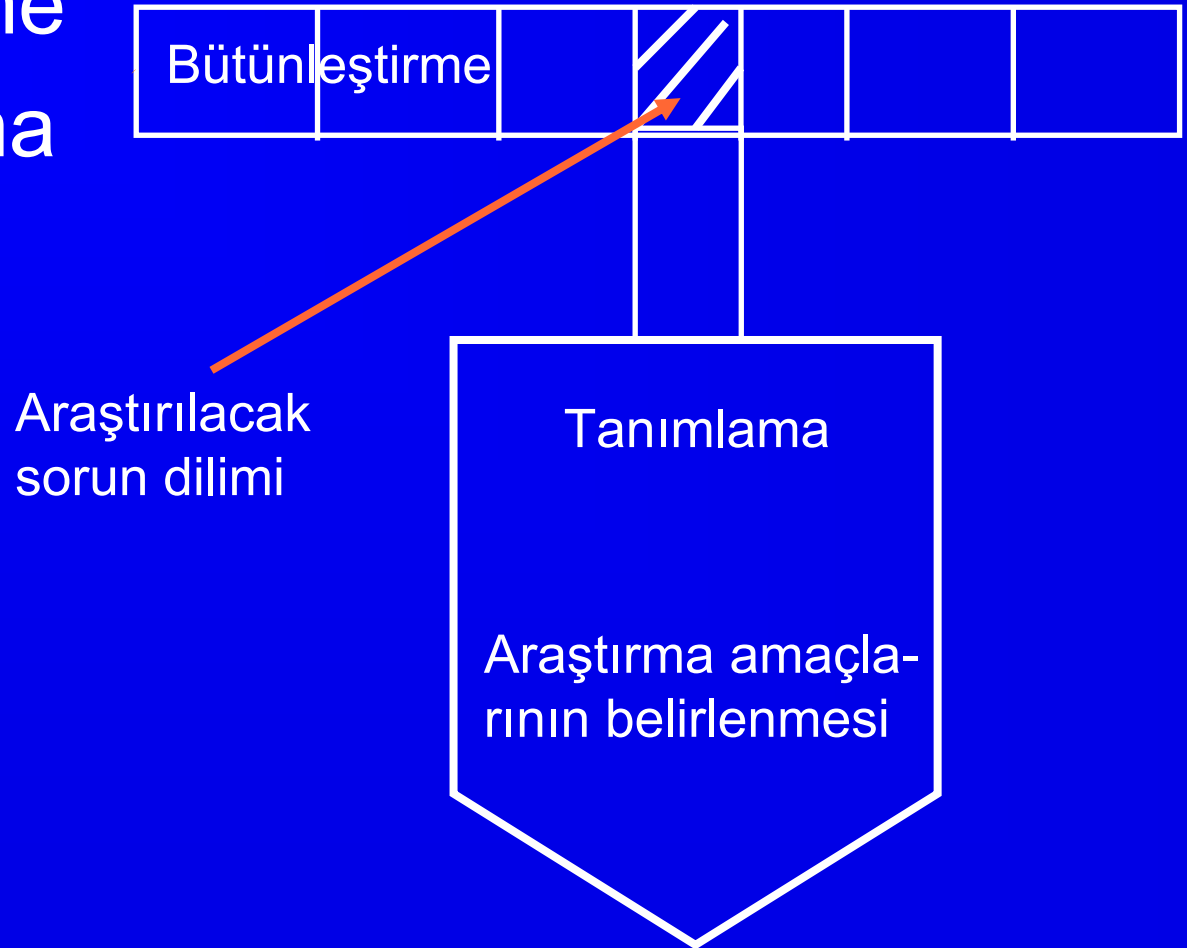
Soruları Değerlendirme

- ➔ Olurluk
- ➔ Toplumsal önem
 - Evsizlik, cezai adalet, cinsiyet rolleri, vs.
- ➔ Bilimsel ilgililik
 - Sosyal bilimler literatürü

Araştırma Sorununun Tanımlanması

- Bütünleştirme
- Sınırlandırma
- Tanımlama

Değişken

- ➔ Değişebilen, yani en az iki değer alabilen her şey
- ➔ Belirli özelliklerin mantıksal seti
 - Özellik: Erkek kadın
 - Değişken: Cinsiyet
- ➔ Süreksiz değişkenler (nitel değişkenler; belli seçenekler, tam sayılarla ifade, “cinsiyet”)
- ➔ Sürekli değişkenler (nicel değişkenler; “ağırlık”)
- ➔ Her değişken süreksiz değişken gibi işlem görür

Bağımlı/Bağımsız Değişken

☞ Bağımlı değişken

– açıklanan değişken; sonuç;
araştırmacıyı rahatsız eden,
açıklanması istenen durum;

☞ Bağımsız değişken

– Açıklayan değişken veya ara
değişken; neden

Kontrol Değişkenleri

- Evrene ait (zeka, yaş, cinsiyet, deneyim)
- Araştırma sürecine ait (zaman)
- Dış kaynaklara ait (gürültü, ışık)
- Kontrol değişkenleri sabit tutulmalı
- Aksi halde bağımlı değişken üzerindeki etkinin nereden kaynaklandığı bilinemez

Denence (Hipotez)

“...gözlemlenen olaylar ya da olay kümeleri arasında henüz kesinlikle kanıtlanmış olmayan, ancak kanıtlanması olası görülen ilişkileri anlatan bir önermedir”

Denenceler

- ➔ Ampirik gerçeklik hakkında geçici bir ifade
- ➔ Araştırmada test edilen önerme
 - Araştırma hipotezi
 - Boş hipotez
- ➔ İki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi ifade eden önerme
- ➔ Denencenin gerçeği açıklayıp açıklamadığı araştırma sonunda ortaya çıkar
- ➔ Aksiyom/postüla: Doğruluğu hemen herkesçe kabul edilen sav
- ➔ Varsayım: Araştırma sırasında doğruluğunun ispatlanması gerekmeyen önerme

İyi Bir Denencenin Özellikleri

- ➔ Yalın olmalı
- ➔ Sağlam bir mantığa dayanmalı
- ➔ Kullanılan kavramlar açıkça tanımlanmalı
- ➔ Deneyle elde edilebilen anlamları olmalı
- ➔ Kurama dayanmalı
- ➔ Sinama teknikleriyle bağı kurulmalı
- ➔ Gerçeklenmeye açık olmalı
- ➔ Yanlışlanması olanaksız iddialar içermemeli
- ➔ Bir gereksinmeden kaynaklanmalı
- ➔ Yeni bilgi üretmeli

Denence Örnekleri

- ➔ Bir toplumda fakirlik oranı arttıkça evsizlerin oranı da artar
- ➔ Gelir arttıkça vergi kaçırma riski de artar
- ➔ Gelir arttıkça hırsızlık riski azalır
- ➔ Eğitim düzeyi azaldıkça gelir düzeyi de azalır
- ➔ Gelir arttıkça siyasi muhafazakarlık artar
- ➔ Kentlerde hırsızlık varoşlardakinden daha yüksektir

Tümdengelim-Tümevarım Yöntemleri

